

▼ Pri Malom Dunaji drieme časovaná bomba

VRAKUŇA/RUŽINOV

Na začiatku Žitného ostrova, ktorý bude mať pre pitnú vodu o dve-tri generácie takú cenu ako dnes ropné polia v Kuvajte, drieme časovaná chemická bomba ešte z devätnásteho storočia.

Vtedy totiž začali vypúšťať otvoreným kanálom odpad z Dynamitky. V roku 1873 založili Dynamit Nobel, predchodcu neskorších ChZJD a dnešného Istrochemu a Bratislava bola na fabriku hrdá. Nikomu vtedy neprekážalo, že jedovaté splašky vtekajú do voľnej prírody. Starší Bratislavčania sa ešte pamätajú na takzvanú smradľavku, ktorá tiekla približne paralelne s dnešnou železničnou traťou z Nového Mesta na Komárno. Mútny, žltozelený a hustý tok. Mladší - odchovaní aspoň na minime ekologického myslenia - nepochopia, ako mohla takáto situácia trvať až do druhej polovice dvadsiateho storočia, do roku 1966. Tragédia prítoku spod Karpát k Malému Dunaju sa však týmto rokom neskončila. Namiesto vypúšťania odpadov do kanála ich dovážali priamo k rieke cisternami ďalších 13 rokov až do konca roku 1979, keď sa otvorila nová skládka kalov pre chemičku v Budmericiach.

Za stošesť rokov do meandra bývalého Mlynskeho ramena natieklo a navozili 90-tisíc kubických metrov prudko jedovateho odpadu, s prevažným obsahom zlúčenín síry. Podzemné prúdenie tu má smer zo severozápadu, od Karpát, na juhovýchod - smerom na najväčšiu podzemnú zásobáreň pitnej vody v Strednej Európe. A odpad je pod zemou.

Problém minulý režim vyriešil spôsobom preňho typickým. Začal sa stavať Palác odborov, teda Istropolis. Na 46 hektároch chemickej skládky je nasýpaná trojmetrová vrstva výkopovej zeme z tejto stavby a zo stavby skládky chemických odpadov v Budmericiach. Celé to je „zrekultivované“ ani nie polmetrovou vrstvou zeminy dovezenej z výstavby gabčíkovského kanála. Po dopestovaní prvej pokusnej úrody slnečnice sa ukázalo, že pôda nie je vhodná ani na nepotravinárske plodiny. V roku 1985 optimisticky odhadovali čas „dozretia“ skládky na 40 rokov.

Aktívna je i dnes, ale - nežije. Len neporiadnici sa naučili robiť si z okrajov planiny smetisko, na ktoré vyhadzovali vrecia s odpadom za jazdy a vrakunská samospráva to vždy znova čistí - tento rok len za uloženie odpadu zaplatila 85-tisíc korún. Zdá sa, že posledné upratanie vydrží dlho, ale aj tak - to nie je riešenie.

Riešenie je len likvidácia skládky, z možných nesmierne drahých alternatív sa ukazuje najpriateľnejšie zaizolovanie odpadu tam, kde je, a ostatné nechať na čas. Len nech nepresakuje do podzemnej vody. Vo Vrakuni platí už tretí rok zákaz používania vody zo studní na polievanie záhrad. Likvidácia tohto bremena však nepatrí ani Vrakuni, ani Ružinovu a dokonca ani mestu nie - tento štát ho zdedil po svojom predchodcovi. Ochrancovia životného prostredia z Vrakune a Ružinova už skúšali získať niečo z eurofondov, aspoň na projekt, no neuspeli. Aj keby uspeli - problém je väčší než sila týchto dvoch komunít.

Gustav Bartovic